

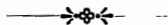
DANMARKS STATISTIK

STATISTISKE MEDDELELSER

FJERDE RÆKKE SEKS OG TREDIVTE BIND

TREDIE HÆFTE

COMMUNICATIONS STATISTIQUES 4ME SERIE TOME 36 3ME LIVRAISON

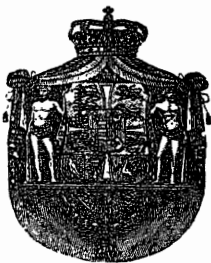
TYENDE- OG DAGLEJERLØNNEN

I LANDBRUGET 1910

SALAIRES DES OUVRIERS DOMESTIQUES OU
JOURNALIERS DE L'AGRICULTURE 1910

UDGIVET AF STATENS STATISTISKE BUREAU

PUBLIÉ PAR LE BUREAU DE STATISTIQUE DE L'ÉTAT

KØBENHAVN

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI

1911

**Tidligere udgivne Publikationer vedrørende
Arbejdslønnen i Landbruget:**

Tyende- og Daglejrlønnen i Landbruget 1897 (Statistiske Med-
delelser, 4. Række, 5. Bind, 8. Hæfte).

Tyende- og Daglejrlønnen i Landbruget 1905 (Statistiske Med-
delelser, 4. Række, 20. Bind, 2. Hæfte).

Forord.

I Fortsættelse af Bureauets tidligere Publikationer om Tyende- og Daglejerlønnen i Landbruget, jfr. foranstaaende Litteraturfortegnelse, meddeles i nærværende Hæfte Oplysninger om Landbrugsarbejdernes Lønningsforhold i Aaret 1910. Oplysningerne er tilvejebragte paa lignende Maade som ved den foregaaende Undersøgelse i 1905, idet Bureauet i September Maaned f. A. til samtlige landøkonomiske Foreninger og Husmandsforeninger udsendte Spørgeskemaer, indeholdende Rubrikker til Oplysning om den almindelige Løn for Tyende og Daglejere, for disse sidste atter delt efter, om de var faste eller midlertidige Arbejdere, og om de arbejder paa egen eller Husbondens Kost; endvidere indeholdt Skemaet Rubrikker til Oplysning om den almindelige daglige Arbejdstid m. m. Til Supplering af disse to Rækker af skønsmæssige Oplysninger udsendte Bureauet endelig gennem Landboforeningerne, ogsaa ligesom i 1905, Skemaer til en stor Mængde Landbrugere inden for de paagældende Foreningers Medlemskreds. Disse sidste Skemaer indeholdt Spørgsmaal om den Arbejdsløn, der i det sidste Landbrugsaar faktisk var udbetalt til hver enkelt Arbejder — Tyende saa vel som Daglejere — hos de paagældende Landbrugere. Med Hensyn til det nærmere Indhold af begge de benyttede Spørgeskemaer henvises til Siderne 33—34, hvor Skemaerne findes gengivne.

Besvarelser indkom til Bureauet fra 98 af Landets 115 Landboforeninger og fra 460 af Landets 731 Husmandsforeninger samt fra ca. 800 enkelte Landbrugere. Gennem de sidstnævnte Skemaer har man erholdt Individualoplysninger om udbetalt Arbejdsløn m. v. for i alt 7000 Landbrugsarbejdere, nemlig 3000 mandlige og 1800 kvindelige Tyende samt 1500 mandlige og 400 kvindelige Daglejere.

Flertallet af Landboforeningerne og Husmandsforeningerne har kun indsendt eet Skema hver; enkelte har dog givet flere Rækker af Oplysninger. De i Tabellerne anførte Lønsatser for de enkelte Amter er, naturligvis bortset fra Individualoplysningerne fra de

enkelte Landbrugere, udfundne ved en simpel Gennemsnitsberegning, altsaa uden at man har tillagt de enkelte Landbo- eller Husmandsforeninger større eller mindre Vægt i Forhold til deres Medlemstal eller til det Landomraade, de omfatter. En modsat Fremgangsmaade vilde formentlig støde paa uovervindelige Vanskeligheder ved Afgørelsen af, hvilken Vægt der ved Gennemsnitsberegningen rettelig burde tillægges hver enkelt Forenings Angivelser. Men hertil kommer, at der er Grund til at antage, at Benyttelsen af den simple aritmetiske Gennemsnitsberegning stemmer bedst med de paagældende Oplysningers Karakter. Det synes nemlig at fremgaa af Besvarelserne, at de skønmæssige Opgivelser, der findes paa Skemaerne, i de allerfleste Tilfælde ikke er at betragte som Udtryk for Lønnen, Arbejdstiden m. v. for hele den paagældende Forenings Omraade, men derimod snarere som en Angivelse af Forholdene paa den Egn — eller maaske endog paa det bestemte Sted, hvor vedkommende Forenings Formand eller den, der har udfyldt Skemaet, boede.

Ved Gennemsnitsberegningen af Lønsatserne for de større Landsdele har man derimod fulgt den Fremgangsmaade at tillægge de enkelte Amter forskellig Vægt i Forhold til Antallet af Opgivelser fra hvert enkelt Amt. Man opnaar herved, at der ved Beregningerne bliver taget Hensyn til de enkelte Amters Størrelse.

Statens Statistiske Bureau i Februar 1911.

MICHAEL KOEFOED.

Adolph Jensen.

Indhold.

	Side
I. Tyendelønnen.....	1
II. Daglejerlønnen :	
1. Faste mandlige Arbejdere	14
2. Midlertidige mandlige Arbejdere	20
3. Kvindelige Arbejdere	22
4. Akkordarbejde i Landbruget	26
III. Arbejdstiden.....	27
<hr/>	
Résumé en français	31
De benyttede Spørgeskemaer	33

I. Tyendelønnen.

Tabel 1 (Side 2—3) giver en Oversigt over de for Tyendelønnen i de enkelte Amter og Landsdele beregnede Gennemsnit, saavel efter Opgivelserne fra Landboforeningerne som fra Husmandsforeningerne. Som det vil ses af Tabellen, er Forskellen mellem de opgivne Lønsatser fra Landboforeningerne og fra Husmandsforeningerne i Almindelighed ikke ret stor. Saaledes er for hele Landet Gennemsnitslønnen for en Tjenestekar (indbefattet Værdien af Kosten), naar Beregningen foretages paa Grundlag af Landboforeningernes Opgivelser 642 Kr., og efter Husmandsforeningernes 612 Kr.; for et kvindeligt Tyende er de tilsvarende Tal henholdsvis 462 og 434 Kr. Det viser sig i det hele taget, at Lønsatserne som Regel er lidt højere efter Landboforeningernes end efter Husmandsforeningernes Opgivelser, men Forskellen er, som det fremgaar af de anførte Tal, i det store og hele ringe; i mange Tilfælde forsvinder den helt, ja undertiden har Husmandsforeningerne endog opgivet højere Lønsatser end Landboforeningerne (hvilket for flere Amters Vedkommende giver sig Udslag i Amts-Gennemsnittene, se Tabellen). Alt i alt maa det derfor siges, at der er god Overensstemmelse mellem de to Rækker af Opgivelser, en Overensstemmelse, der tyder paa, at de opgivne Tal er ret nøjagtige Udtryk for de virkelige Gennemsnits-Lønninger.

Opløses Lønningerne i de enkelte Bestanddele, faas følgende Resultat:

	Sommerløn	Vinterløn	I alt	Kostens Værdi	Samlet Værdi af Løn og Kost
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Mandligt Tyende:					
Efter Landboforen. Opgivelser ..	250	126	376	266	642
Efter Husmandsforen. Opgivelser	228	125	353	259	612
Kvindeligt Tyende:					
Efter Landboforen. Opgivelser ..	131	94	225	237	462
Efter Husmandsforen. Opgivelser	126	89	215	219	434

Tabel 1. Tyendelønnen

	Efter Opgivelser fra Landboforeningerne								
	Mandligt Tyende						Kvindeligt		
	Sommerløn	Vinterløn	I alt	Kostens anslaaede Værdi pr. Dag	Kostens Værdi i et Aar	Samlet Aarsløn	Sommerløn	Vinterløn	I alt
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Amters og Landsdele									
Københavns Amt	233	117	350	0,80	292	642	107	100	207
Frederiksborg —	252	115	367	0,77	281	648	122	108	230
Holbæk —	226	135	361	0,78	285	646	120	110	230
Sorø —	213	119	332	0,70	256	588	132	113	245
Præstø —	210	133	343	0,77	281	624	117	103	220
Sjælland...	222	124	346	0,76	277	623	122	108	230
Bornholm...	200	100	300	0,75	274	574	125	100	225
Lolland-Falster ..	240	140	380	0,78	285	665	143	108	251
Svendborg Amt.....	225	131	356	0,78	285	641	109	107	216
Odense —	245	143	388	0,73	266	654	118	102	220
Fyn...	233	136	369	0,76	277	646	113	105	218
Øerne...	226	128	354	0,76	277	631	123	107	230
Vejle Amt	247	125	372	0,68	248	620	146	91	237
Aarhus —	257	123	380	0,70	256	636	132	88	220
Randers —	259	114	373	0,72	263	636	138	82	220
Det sydøstl. Jylland.	255	120	375	0,70	256	631	137	87	224
Aalborg Amt.....	290	110	400	0,81	296	696	145	75	220
Hjørring —	200	113	313	0,63	230	543	113	85	198
Thisted —	225	131	356	0,65	237	593	94	85	179
Det nordlige Jylland	250	118	368	0,72	263	631	120	80	200
Viborg Amt.....	237	116	353	0,65	237	590	135	88	223
Ringkøbing —	287	126	413	0,75	274	687	134	84	218
Ribe —	288	145	433	0,72	263	696	157	88	245
Det sydvestl. Jylland	282	133	415	0,73	266	681	143	86	229
Jylland ..	265	125	390	0,71	259	649	137	85	222
Hele Landet...	250	126	376	0,73	266	642	131	94	225

i Landbruget 1910.

Tyende			Efter Opgivelser fra Husmandsforeningerne											
			Mandligt Tyende						Kvindeligt Tyende					
Kostens an- slaaede Værdi pr. Dag	Kostens Værdi i et Aar	Samlet Aarsløn	Sommerløn	Vinterløn	I alt	Kostens an- slaaede Værdi pr. Dag	Kostens Værdi i et Aar	Samlet Aarsløn	Sommerløn	Vinterløn	I alt	Kostens an- slaaede Værdi pr. Dag	Kostens Værdi i et Aar	Samlet Aarsløn
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
0,77	281	488	232	108	340	0,76	277	617	120	95	215	0,65	237	452
0,73	266	496	215	114	329	0,71	259	588	124	100	224	0,63	230	454
0,70	256	486	204	113	317	0,68	240	557	110	90	200	0,57	208	408
0,59	215	460	210	120	330	0,70	256	586	123	98	221	0,59	215	436
0,74	270	490	204	118	322	0,66	241	563	116	92	208	0,54	197	405
0,69	252	482	210	116	326	0,69	252	578	118	94	212	0,58	212	424
0,65	237	462	208	110	318	0,76	277	595	136	92	228	0,63	230	458
0,71	259	510	207	145	352	0,75	274	626	110	90	200	0,66	241	441
0,72	263	479	200	155	355	0,66	241	596	117	101	218	0,59	215	433
0,68	248	468	195	149	344	0,66	241	585	120	105	225	0,56	204	429
0,70	256	474	197	151	348	0,66	241	589	119	103	222	0,57	208	430
0,69	252	482	206	128	334	0,69	252	586	118	97	215	0,59	215	430
0,60	219	456	226	127	353	0,73	266	619	129	81	210	0,61	223	433
0,63	230	450	242	119	361	0,64	234	595	138	89	227	0,55	201	428
0,66	241	461	245	134	379	0,63	230	609	136	87	223	0,55	201	424
0,63	230	454	235	124	359	0,67	245	604	134	85	219	0,58	212	431
0,74	270	490	247	113	360	0,74	270	630	132	76	208	0,65	237	445
0,58	212	410	217	107	324	0,64	234	558	125	64	189	0,57	208	397
0,59	215	394	234	122	356	0,78	285	641	104	74	178	0,61	223	401
0,65	237	437	238	114	352	0,73	266	618	124	73	197	0,62	226	423
0,65	237	460	246	124	370	0,71	259	629	126	79	205	0,61	223	428
0,65	237	455	266	118	384	0,83	303	687	136	79	215	0,68	248	463
0,56	204	449	288	134	422	0,82	299	721	153	92	245	0,64	234	479
0,61	223	452	269	126	395	0,79	288	683	139	84	223	0,65	237	460
0,63	230	452	249	122	371	0,74	270	641	133	81	214	0,62	226	440
0,65	237	462	228	125	353	0,71	259	612	126	89	215	0,60	219	434

Det hele Arbejdsvederlag (Løn og Kost) for en Tjenestekarl paa Landet beløber sig altsaa til ca. 625 Kr., for en Tjenestepige til henimod 450 Kr.

Sommerlønnen er baade for Karle og Piger adskilligt højere end Vinterlønnen; for Tjenestekarle er Sommerlønnen endog henimod dobbelt saa høj som Vinterlønnen. For Tjenestepigernes Vedkommende er Forskellen mindre, ca 40 Kr., idet Sommerlønnen er ca. 130 Kr. og Vinterlønnen ca. 90 Kr.

En meget væsentlig Bestanddel af Tyendets Arbejdsvederlag er Kosten. Paa de udsendte Spørgeskemaer fandtes en Rubrik til Oplysning om Kostens gennemsnitlige Værdi pr. Dag (jfr. Tabel 1), og paa Grundlag af disse Oplysninger har man beregnet Værdien af Kosten for et Aar ved at multiplicere de beregnede Gennemsnitstal med 365. Som det vil ses af Tabel 1, jfr. foranstaaende Uddrag (S. 1), er Værdien af Kosten for en Tjenestekarl i Gennemsnit for hele Landet anslaaet til 72 Øre pr. Dag eller ca. 263 Kr. om Aaret, for en Tjenestepige til ca. 62 Øre pr. Dag eller omkring 228 Kr. om Aaret. Pengelønnen for det mandlige Tyende overstiger Værdien af Kosten med ca. 100 Kr. om Aaret; for det kvindelige Tyende er derimod Kosten Hovedbestanddelen af Arbejdsvederlaget.

De ovenanførte Tal for Tyendelønnen angiver Gennemsnittene for hele Landet. I det følgende skal meddeles nogle Data til Belysning af Lønnens Størrelse i Landets enkelte Dele.

For Tjenestekarlenes Vedkommende udgjorde Pengelønnen:

	Efter Landboforen. Opgivelser			Efter Husmandsforen. Opgivelser		
	Sommerløn	Vinterløn	I alt	Sommerløn	Vinterløn	I alt
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Øerne	226	128	354	206	128	334
Jylland	265	125	390	249	122	371

Det vil ses, at Aarslønnen er henimod 40 Kr. højere i Jylland end paa Øerne, hvad der stemmer med tidligere Erfaringer. Denne Forskel falder dog alene paa Sommerlønnen, medens derimod Vinterlønnen i Gennemsnit er højest paa Øerne.

For det kvindelige Tyende var Lønnen:

	Efter Landboforen. Opgivelser			Efter Husmandsforen. Opgivelser		
	Sommerløn	Vinterløn	I alt	Sommerløn	Vinterløn	I alt
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Øerne	123	107	230	118	97	215
Jylland	137	85	222	133	81	214

Medens Aarslønnen for Tjenestekarlene er højere i Jylland end paa Øerne, er det omvendte Tilfældet for Tjenestepigernes Vedkommende. Dette skyldes dog alene Vinterlønnen, idet Sommerlønnen for det kvindelige Tyende ligesom for det mandlige er højest i Jylland.

Undersøger man Tyendelønnens Højde Amt for Amt, finder man naturligvis ret store Forskelligheder. Den gennemsnitlige Pengeløn for Karle er saaledes under 325 Kr. i Bornholms og Hjørring Amter, 325—350 Kr. er den i samtlige sjællandske Amter, 350—375 Kr. er den paa Lolland-Falster, Fyn, en stor Del af Østjylland (Vejle og Aarhus Amter) samt i Viborg og Thisted Amter; i Randers, Aalborg og Ringkøbing Amter er Karlelønnen 375—400 Kr. aarlig og i Ribe Amt over 400 Kr. aarlig. — Pigelønnen er under 200 Kr. aarlig i Hjørring og Thisted Amter, over 225 Kr. er den i Frederiksborg og Sorø Amter, paa Bornholm, paa Lolland-Falster og i Ribe Amt; i samtlige øvrige Egne af Landet ligger Pigelønnens Gennemsnit mellem 200 og 225 Kr. — Det vil ses, at baade Karle- og Pigelønnen er højest i den sydvestligste Del af Jylland, Ribe Amt, hvor Pengelønnen for en Tjenestekarl er opgivet til gennemsnitlig 428 Kr. og for en Tjenestepige til 245 Kr. aarlig.

Kostens Værdi pr. Dag er for det mandlige Tyende anslaaet til ca. 72 Øre, for det kvindelige Tyende til knap en halv Snes, Øre mindre pr. Dag. Det vil i øvrigt af Tabel 1 ses, at Opgivelserne fra de forskellige Egne af Landet varierer meget betydeligt.

Til Sammenligning mellem Landbrugstyendets Løn i 1910 og i tidligere Tid foreligger der ret omfattende Data. For Aaret 1905 findes der — som foran nævnt — Oplysninger, som paa samme Maade som i nærværende Undersøgelse er tilvejebragte ved Henvendelser til Landboforeningerne og Husmandsforeningerne. I omstaaende Oversigt (S. 6), hvor Lønsatserne er beregnede ved at tage

Gennemsnittene af Landboforeningernes og Husmandsforeningernes Opgivelser, meddeles de vigtigste Resultater af de to Opgørelser.

Tyendelønnen i Landbruget 1905 og 1910.

		Mandligt Tyende			Kvindeligt Tyende		
		Sommerløn	Vinterløn	I alt	Sommerløn	Vinterløn	I alt
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Øerne...	{ 1905	166	97	263	97	80	177
	{ 1910	216	128	344	120	102	222
Jylland	{ 1905	203	92	295	106	62	168
	{ 1910	257	123	380	135	83	218
Hele Landet	{ 1905	184	95	279	102	71	173
	{ 1910	239	125	364	129	91	220

Siden 1905 er Lønnens aarlige Beløb¹⁾ for Karle steget fra 279 til 364 Kr., altsaa med 85 Kr. eller med henimod en Tredjedel; for Pigerne er Lønnen steget fra 173 til 220 Kr., d. v. s. med 47 Kr. eller godt en Fjerdedel. Lønstigningen har omtrent været lige stærk paa Øerne og i Jylland.

Lønstigningen i de sidste fem Aar omfatter saavel Sommerlønnen som Vinterlønnen. For Karlens Vedkommende er Sommerlønnen steget med 55 Kr. og Vinterlønnen med 30 Kr.; for Pigerens Vedkommende er de tilsvarende Tal henholdsvis 27 Kr. og 20 Kr.

Den gennemsnitlige Værdi pr. Dag af Kosten er i den omhandlede Periode steget med 8—9 Øre for Karlene (fra 63—64 Øre til 72 Øre) og ligeledes med 8—9 Øre for Pigerne (fra 54 Øre til 62—63 Øre).

Tyendets hele Arbejdsvederlag, Løn og Kost, er fra 1905 til 1910 steget for Karlens Vedkommende fra 509 Kr. til 627 Kr., altsaa med 118 Kr. eller med 23 pCt.; for Pigerens Vedkommende steg Lønnen fra 370 til 448 Kr., altsaa med 78 Kr. eller med 21 pCt.

For Aarene 1872, 1892 og 1897 foreligger der Oplysninger,

¹⁾ Ved Lønnens aarlige Beløb forstaas her (som i Tabel 1) Summen af Sommer- og Vinterløn. Naar Tyendet fæstes for et helt Aar ad Gangen, er Helaarslønnen som Regel lidt lavere end denne Sum.

Tabel 2. Lønninger for forskellige Klasser af Landbrugstyende.

	1910			1905	1897	
	Antal Tjeneste- folk, hvorom Op- lysninger haves	Sommer- løn	Vinter- løn	Aars- løn	Aars- løn	
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Mandligt Tyende						
Fodermestere	100	259	221	480	422	315
Forvaltere	42	266	205	471	425	—
Avlskarle	43	262	159	421	341	318
Malkerøgttere	75	238	180	418	379	—
Forkarle	253	253	153	406	320	254
Staldkarle	141	229	149	378	293	239
Kuske	20	201	137	338	280	247
Røgttere	232	174	131	305	271	245
X Tjenestekarle	1430	184	110	294	217	200
Landvæsenselever	215	141	104	245	185	148
Kvindeligt Tyende						
Husjomfruer	52	148	132	280	224	223
Husbestyrerinder	34	140	124	264	223	—
Mejeripiger	13	127	124	251	214	171
Malkepiger	380	127	97	224	171	159
Kokkepiger	132	119	95	214	173	147
Bryggerspiger	35	128	82	210	160	142
Tjenestepiger	499	111	82	193	149	122
Stuepiger	112	102	85	187	153	129
Indepiger	94	101	81	182	145	117
Husholdningsselever	27	61	54	115	73	—
Barnepiger	41	58	56	114	105	—

der er tilvejebragte paa lignende Maade som i 1905 og 1910¹⁾. Nedenfor meddeles for hele Landet under eet den gennemsnitlige aarlige Pengeløn for Karle og Piger paa de paagældende Tidspunkter. For 1905 og 1910 er det for Ensartethedens Skyld de paa Grundlag af Landboforeningernes Opgivelser beregnede Gennemsnitstal, der meddeles i Oversigten.

	Mandligt Tyende	Kvindeligt Tyende
1872	126 Kr.	69 Kr.
1892	199 -	126 -
1897	229 -	144 -
1905	281 -	180 -
1910	376 -	225 -

¹⁾ Oplysninger om Arbejdernes økonomiske Vilkaar i Kongeriget Danmark i Aaret 1872. Udgivet af Indenrigsministeriet. Kbhvn. 1874. — M. Koefoed: Arbejdslønnen paa Landet i Danmark (Tidsskrift for

Tabel 3. Tyendets Fordeling efter Sommer- og

1910	Sommerløn									I alt
	Under 50 Kr.	50 —100	100 —150	150 —200	200 —250	250 —300	300 —350	350 og der- over	Uan- givet	
Mænd										
Fodermestere.....	"	"	3	8	23	22	30	6	8	100
Forvaltere.....	"	"	3	"	12	13	8	6	"	42
Avlskarle.....	"	"	2	2	7	15	11	3	3	43
Malkerøgttere.....	"	"	5	11	24	13	10	7	5	75
Forkarle.....	"	"	2	18	69	98	39	6	21	253
Staldkarle.....	"	"	2	15	66	35	12	4	7	141
Kuske.....	"	1	1	4	7	6	"	"	1	20
Røgttere.....	1	17	44	34	52	35	17	2	30	232
Tjenestekarle.....	2	83	222	308	499	149	45	2	120	1430
Landvæsenselever....	8	13	68	87	32	1	"	"	6	215
I alt 1910....	11	114	352	487	791	387	172	36	201	2551
I alt 1905....	24	287	665	830	508	74	59		"	2447
Kvinder										
Husjomfruer.....	"	"	24	18	8	1	"	"	1	52
Husbestyrerinder.....	"	"	19	8	4	"	"	"	3	34
Mejeripiger.....	"	3	6	4	"	"	"	"	"	13
Malkepiger.....	2	43	177	107	4	3	"	"	44	380
Kokkepiger.....	"	17	86	24	1	"	"	"	4	132
Bryggerspiger.....	"	2	21	8	1	"	"	"	3	35
Tjenestepiger.....	1	106	271	48	7	"	1	"	65	499
Støepiger.....	"	37	62	8	"	"	"	"	5	112
Indepiger.....	"	26	51	6	"	"	"	"	11	94
Husholdnings elever...	6	18	3	"	"	"	"	"	"	27
Barnepiger.....	14	17	5	1	"	"	"	"	4	41
I alt 1910....	23	269	725	232	25	4	1	"	140	1419
I alt 1905....	48	667	619	40	8	"	"	"	"	1382

Tyendelønnen i Landbruget er herefter nu over tre Gange saa høj som i Begyndelsen af 1870'erne, idet den — som det vil ses — for Karlene er steget fra 126 Kr. i 1872 til 376 Kr. i 1910 og for Pigerne fra 69 til 225 Kr. — Lønnen er for det mandlige Tyende stegen stærkere i Jylland end paa Øerne. I 1872 var Karlelønnen højest paa Øerne, nu er den højest i Jylland. For

Landøkonomi, 1893). Se endvidere de foran nævnte officielle Publikationer: Statistiske Meddelelser, 4. Række, 5. Bind, 8. Hæfte og 20. Bind, 2. Hæfte.

Vinterlønnens Størrelse.

Vinterløn									
Under 50 Kr.	50 —100	100 —150	150 —200	200 —250	250 —300	300 —350	350 og der- over	Uan- givet	I alt
"	2	6	14	37	19	14	3	5	100
"	2	"	10	15	5	3	3	4	42
"	1	14	12	6	3	1	"	6	43
"	2	19	21	17	7	"	5	4	75
"	11	76	94	43	5	1	1	22	253
"	7	50	47	25	1	1	1	9	141
"	4	5	7	3	"	"	"	1	20
4	51	59	50	29	6	3	2	28	232
22	367	573	208	38	4	3	"	215	1430
9	35	138	18	1	"	"	"	14	215
35	482	940	481	214	50	26	15	308	2551
136	965	821	234	69	23	42		"	2290
"	4	25	18	4	"	"	"	1	52
"	2	22	6	1	"	"	"	3	34
"	6	2	5	"	"	"	"	"	13
12	124	172	21	"	"	"	"	51	380
1	50	73	2	"	"	"	"	6	132
2	16	14	"	"	"	"	"	3	35
10	256	154	2	1	1	"	"	75	499
2	61	44	"	"	"	"	"	5	112
3	32	46	"	"	"	"	"	13	94
7	19	1	"	"	"	"	"	"	27
12	12	3	1	"	"	"	"	13	41
49	582	556	55	6	1	"	"	170	1419
204	901	221	17	3	"	"	"	"	1346

det kvindelige Tyende er Stigningen omtrent ens paa Øerne og i Jylland.

Imidlertid maa det erindres, at her kun er Tale om det Arbejdsvederlag, der gives i Penge. En stor Del af Tyendets Løn bestaar jo i Kosten. Vil man bedømme Sagen ud fra Synspunktet: Tyende-arbejdets Kostbarhed for Arbejdsgiveren, maa ogsaa Kost-Udgiften tages i Betragtning, og man naar da til en langt ringere Stigning. For de sidst forløbne 5 Aar andrager den hele Stigning saaledes mellem en Femtedel og en Fjerdedel saavel

for Karlene som for Pigerne, medens Stigningen i Pengelønnen alene udgjorde omkring en Tredjedel for Karlene og en Fjerdedel for Pigerne.

Foruden de i det foregaaende anførte Oplysninger om Gennemsnitslønnen indhentes der — som foran nævnt — fra et ret betydeligt Antal enkelte Landbrugere Oplysninger om den Løn, der faktisk var udbetalt hver enkelt Arbejder i Landbrugsaaet 1909—10. I alt modtoges Oplysninger om den til ca. 3000 mand-

Tabel 4. Procentvis Fordeling af Tyendet efter Lønnens Størrelse.

	Mandligt Tyende				Kvindeligt Tyende			
	1910		1905		1910,		1905	
	Som- merløn	Vinter- løn	Som- merløn	Vinter- løn	Som- merløn	Vinter- løn	Som- merløn	Vinter- løn
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Under 50 Kr.	0,5	1,6	1,0	6,0	1,8	3,9	3,5	15,2
50—100 —	4,9	21,5	11,7	42,1	21,0	46,6	48,2	66,9
100—150 —	15,0	41,9	27,2	35,9	56,7	44,5	44,8	16,4
150—200 —	20,7	21,4	33,9	10,3	18,1	4,4	2,9	1,3
200—250 —	33,7	9,5	20,8	3,0	2,0	0,5	0,6	0,2
250—300 —	16,5	2,2	3,0	1,0	0,3	0,1	"	"
300—350 —	7,3	1,2	2,4	1,8	0,1	"	"	"
350 Kr. og derover	1,4	0,7			0,0	"	"	"
Tilsammen..	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

lige og ca. 1800 kvindelige Tjenestefolk udbetalte Løn. Gennemsnitslønnen for de væsentligste Klasser af Landbrugstyende fremgaar af foranstaaende Tabel 2 (Side 7), hvor der i den første Kolonne er tilføjet det hele Antal Tyende, for hvilke Gennemsnitsløningerne er beregnede. Til Sammenligning er vedføjet de tilsvarende Tal for 1905 og 1897.

Af Tabellen, i hvilken Tyendegrupperne er anførte i Rækkefølge efter den gennemsnitlige Aarsløns Størrelse, ses det, at Lønnen for samtlige Grupper er steget siden 1905, hvilket ogsaa er i god Overensstemmelse med det foran anførte om den gennemsnitlige Tyendeløns Stigning i de senere Aar. Ogsaa i Perioden 1897—1905 var der Stigning i Lønnen for alle Tyendeklassers Vedkommende. Tillige vil det ses, at Rækkefølgen for Tyendegrupperne nu er omtrent den samme som i 1905 og 1897, saaledes at altsaa Lønstigningen har været nogenlunde jævnt fordelt over de forskellige Klasser.

Et nøjere Indblik i de forskellige Tyendeklassers Lønningsforhold faar man ved at fordele Tjenestefolkene i Grupper efter Lønnens Størrelse. I foranstaaende Tabel 3 (Side 8) er en saadan Fordeling foretaget, særskilt for Sommerlønnen og for Vinterlønnen.

Sammenlægges Tallene for de enkelte Klasser Tyende, viser det sig (jfr. den i Tabel 4 foretagne Procentberegning), at for det

mandlige Tyende grupperer Sommerlønnen sig omkring 150—250 Kr., medens Vinterlønnen derimod hyppigst er 100—150 Kr. Tjenestepigernes Sommerløn er i de fleste Tilfælde i Gruppen 100—150 Kr., Vinterlønnen i Gruppen 50—100 Kr. Disse Tal stemmer ret godt overens med de ovenfor anførte Gennemsnitsbeløb for Tyendelønnen. I øvrigt skal man for de enkelte Tyendeklassers Vedkommende indskrænke sig til at henvise til Tabel 3.

Den stærke Opgang i Tyendelønnen, som har fundet Sted i de senere Aar, ses tydeligt af den i Tabel 4 (S. 10) foretagne Procentberegning. Eksempelvis skal gøres opmærksom paa, at i 1905 havde ca. 40 pCt. af Karlene en Sommerløn paa under 150 Kr., men i 1910 havde kun ca. 20 pCt. en saa lav Løn. Over 200 Kr. i Sommerløn havde i 1905 en Fjerdedel af Karlene, men i 1910 omtrent Halvdelen. En Vinterløn paa under 100 Kr. havde over fire Femtedele af Pigerne i 1905, men i 1910 kun Halvdelen, osv.

Til Oplysning om Lønnens Størrelse for Tyende i de forskellige Aldersklasser og om Tyendelønnen paa store og smaa Gaarde skal anføres Tabellen S. 12, der for nogle af de største Grupper af mandligt og kvindeligt Tyende (nemlig Tjenestekarle uden nærmere Angivelse, Røgttere, Tjenestepiger uden nærmere Angivelse og Malkepiger) indeholder specificerede Oplysninger om Fordelingen i Aldersklasser og om Lønnens Størrelse, kombineret med Oplysning om Gaardenes Hartkornstilliggende (under og over 12 Tdr. Hrtk.).

Man skal først gøre opmærksom paa, at paa de store Gaarde (med over 12 Tdr. Hrtk.) er Tyendet gennemgaaende ældre end paa de smaa Gaarde (fra 1—12 Tdr. Hrtk.). Saaledes er af «Tjenestekarlene uden nærmere Angivelse» paa de smaa Gaarde over en Tredjedel under 18 Aar, paa de store Gaarde derimod kun en Femtedel; af Røgterne er paa de smaa Gaarde tre Fjerdedele, men paa de store Gaarde kun to Tredjedele under 25 Aar. Liggende Forhold genfindes for det kvindelige Tyendes Vedkommende.

Tabellen viser dernæst, at Lønnen er stigende med Alderen. Som Eksempler herpaa skal anføres nogle enkelte Procenttal. For 60 pCt. af Røgterne i Aldersgruppen under 25 Aar er Sommerlønnen

Tabel 5. Nogle vigtigere Tyendeklasser, fordelte i Grupper efter Lønnens

1910		Sommerløn				
		Under 100 Kr.	100 —150 Kr.	150 —200 Kr.	200 —250 Kr.	250 —300 Kr.
Tjenestekarle uden nærmere Angivelse:						
Gaarde med 1—12 Tdr. Hrtk.	14—18 Aar	67	126	65	24	1
	18—25 —	2	27	114	203	60
	25 Aar og derover..	"	3	6	39	24
Gaarde med over 12 Tdr. Hrtk.	14—18 Aar	10	47	24	5	"
	18—25 —	2	13	78	169	37
	25 Aar og derover..	"	"	6	31	7
Røgttere:						
Gaarde med 1—12 Tdr. Hrtk.	14—18 Aar	13	27	9	"	1
	18—25 —	"	4	5	18	12
	25 Aar og derover..	3	3	9	7	9
Gaarde med over 12 Tdr. Hrtk.	14—18 Aar	2	1	2	"	"
	18—25 —	"	2	4	12	2
	25 Aar og derover..	"	6	3	10	10
Tjenestepiger uden nærmere Angivelse:						
Gaarde med 1—12 Tdr. Hrtk.	14—18 Aar	61	78	5	"	"
	18—25 —	27	126	20	4	"
	25 Aar og derover..	4	22	12	3	"
Gaarde med over 12 Tdr. Hrtk.	14—18 Aar	8	5	"	"	"
	18—25 —	4	27	7	"	"
	25 Aar og derover..	"	"	2	"	"
Malkepiger:						
Gaarde med 1—12 Tdr. Hrtk.	14—18 Aar	27	31	1	"	"
	18—25 —	10	87	28	3	"
	25 Aar og derover..	4	12	6	"	"
Gaarde med over 12 Tdr. Hrtk.	14—18 Aar	2	2	"	"	"
	18—25 —	1	24	29	1	3
	25 Aar og derover..	"	19	2	"	"

paa de smaa Gaarde under 200 Kr., hvilket derimod kun var Tilfældet med 45 pCt. af Røgterne paa over 25 Aar. For de store Gaardes Røgttere er de tilsvarende Tal henholdsvis 40 og 25 pCt. — En Sommerløn paa over 100 Kr. havde paa de smaa Gaarde 58 pCt. af Tjenestepigerne under 18 Aar, 85 pCt. af Tjenestepigerne fra 18 til 25 Aar og 90 pCt. af Tjenestepigerne over 25 Aar.

Størrelse, kombineret med Oplysninger om Alder og Gaardenes Størrelse.

			Vinterløn							
300 Kr. og derover	Uan- givet	I alt	Under 50 Kr.	50 —100 Kr.	100 —150 Kr.	150 —200 Kr.	200 —250 Kr.	250 Kr. og derover	Uan- givet	I alt
"	26	309	14	162	68	4	"	"	61	309
29	55	490	2	63	217	113	17	1	77	490
14	9	95	"	3	37	23	15	3	14	95
"	9	95	6	56	20	3	"	"	10	95
1	16	316	1	68	166	43	2	"	36	316
1	"	45	"	3	25	8	3	"	6	45
"	6	56	2	34	10	1	"	1	8	56
6	11	56	"	2	12	19	12	3	8	56
2	4	37	1	5	13	8	3	2	5	37
"	1	6	"	3	"	1	"	"	2	6
3	"	23	1	2	8	6	5	"	1	23
7	5	41	"	4	12	9	9	5	2	41
"	16	160	5	100	35	"	"	"	20	160
1	42	220	2	97	73	"	"	"	48	220
"	2	43	1	22	15	"	1	"	4	43
"	"	13	"	12	"	"	"	"	1	13
"	2	40	"	13	24	1	"	"	2	40
"	"	2	"	1	1	"	"	"	"	2
"	9	68	9	41	7	"	"	"	11	68
"	17	145	"	58	63	2	"	"	22	145
"	4	26	1	8	12	1	"	"	4	26
"	2	6	"	1	3	"	"	"	2	6
"	10	68	"	4	42	12	"	"	10	68
"	2	23	"	"	19	2	"	"	2	23

Det ses endvidere af Tabellen, at Tyndelønnen som Regel er større paa de store end paa de smaa Gaarde. Saaledes skal eksempelvis nævnes, at af Malkepigerne i Alderen 18—25 Aar har paa de smaa Gaarde en Fjerdedel en Sommerløn paa over 150.Kr., medens dette paa de store Gaarde er Tilfældet med mellem Halvdelen og de to Tredjedele.

II. Daglejerlønnen.

1. Faste mandlige Arbejdere.

Af det i Slutningen af Hæftet aftrykte Spørgeskema fremgaar det, at der for Daglejernes Vedkommende er skelnet mellem faste Arbejdere, d. v. s. saadanne, som i Almindelighed har Beskæftigelse paa den paagældende Gaard hele Aaret igennem, og midlertidige Arbejdere, d. v. s. Daglejere, som staar i et mere løst og midlertidigt Arbejdsforhold. En Sondring af denne Art er nødvendig, fordi den Dagløn, der betales hver af disse Grupper, som det vil ses af det efterstaaende, er ikke lidt forskellig. — De faste og midlertidige Arbejdere er atter delte efter, om de arbejdede paa egen eller paa Husbondens Kost.

De mandlige Landarbejders Gennemsnitsdagløn i de forskellige Dele af Landet fremgaar af Tabel 6 (S. 16—17), hvor der, ligesom for Tyendets Vedkommende, er angivet Gennemsnittene saavel efter Landboforeningernes som efter Husmandsforeningernes Opgivelser.

De faste Landarbejders Dagløn udgjorde i Gennemsnit for hele Landet:

	Arbejdere paa egen Kost			Arbejdere paa Husbondens Kost		
	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Efter Landboforen. Opgivelser	2,34	2,85	1,79	1,72	2,16	1,16
Efter Husmandsforen. —	2,35	2,76	1,72	1,66	2,06	1,10

Husmandsforeningernes Lønopgivelser er — som det vil ses — som Regel noget lavere end Landboforeningernes; Forskellen er dog ikke stor, i Regelen kun nogle faa Øre. Ligesom for Tyendets Vedkommende tyder denne forholdsvis ringe Forskel mellem de to Rækker Oplysninger paa, at de fundne Lønsatser i alt væsentligt er i Overensstemmelse med de virkelige.

Ifølge ovenstaaende udgør den gennemsnitlige Dagløn for en fast Landarbejder paa egen Kost om Foraaret og Sommeren $2\frac{1}{3}$ Kr., i Høsten $2\frac{3}{4}$ Kr. og om Vinteren henimod $1\frac{3}{4}$ Kr. Daglejeren for Landarbejdere paa Husbondens Kost er om Foraaret

og Sommeren ca. $1\frac{2}{3}$ Kr., i Høsten godt 2 Kr. og om Vinteren godt 1 Kr.

Arbejdere paa Husbondens Kost findes særlig paa Bøndergaardene (under 12 Tdr. Hrtk.). Af de indsamlede Specialoplysninger fremgaar det saaledes, at 91 pCt. af de smaa Gaardes Daglejere arbejder paa Husbondens Kost, men kun 38 pCt. af de store Gaardes.

Fra en Del Foreninger er det endvidere oplyst, at Arbejderne undertiden som Tillæg til Daglejeren faar forskellige Naturalydelser, som f. Eks. frit Hus, Græsning til en Ko eller et Faar, Hjemkørsel af Brændsel, frit Øl osv. Værdien af disse Ydelser har man ikke kunnet omsætte i Penge; gennemsnitlig set vil de dog sikkert kun udgøre et ubetydeligt Beløb.

Nogen sikker Slutning angaaende Landarbejdernes samlede Aarsfortjeneste kan ikke udledes af de foreliggende Oplysninger. Af Hensyn til Sammenligninger mellem de forskellige Dele af Landet og mellem Nutid og Fortid er det imidlertid af Interesse at have et enkelt samlet Udtryk for Daglejerslønningen Aaret igennem. Til Beregningen heraf har man, som det vil ses af det aftrykte Spørgeskema, indhentet Oplysning om, i hvor lang Tid af Aaret der i Almindelighed betales Foraars- og Sommerløn, Høstløn og Vinterløn. Resultatet af de meddelte Oplysninger var, at der af 300 Arbejdsdage betaltes Foraars- og Sommerløn i 130 Dage, Høstløn i 45 Dage og Vinterløn i 125 Dage. Under Forudsætning af, at der haves Arbejde hele Aaret rundt, finder man for de faste Arbejdere paa egen Kost en Aarsfortjeneste af 656 Kr., naar Landboforeningernes Opgivelser lægges til Grund, og 645 Kr. efter Husmandsforeningernes Opgivelser. Tages Middeltallet mellem de to Opgivelser, faar man til Resultat, at Aarsfortjenesten bliver ca. 650 Kr. Hertil kommer endvidere, at paa adskillige Steder i Landet udfører Landarbejderne — navnlig paa de store Gaarde — en Del af Arbejdet i Akkord. Paa Grundlag af de indsamlede Specialoplysninger om Omfanget af Akkordarbejdet og Merfortjenesten herved (jfr. nedenfor) er man kommen til det Resultat, at Merfortjenesten ved Akkordarbejde kan ansættes til 5 pCt. af de

Tabel 6. Landarbejderes

	Efter Opgivelser fra Landboforeningerne								
	Arbejdere paa egen Kost						Arbejdere paa Hus-		
	Faste Arbejdere			Midlertidige Arbejdere			Faste Arbejdere		
	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	
Amter og Landsdele									
Københavns Amt	2,12	3,12	1,89	2,43	3,58	1,93	1,52	2,43	1,23
Frederiksborg —	2,17	2,83	1,83	2,50	3,25	2,00	1,50	2,25	1,13
Holbæk —	1,90	2,38	1,67	2,63	3,25	2,00	1,50	1,93	1,08
Sorø —	2,01	2,63	1,63	2,33	3,13	2,00	1,46	2,13	1,14
Præste —	2,08	2,42	1,77	2,58	2,95	2,17	1,61	2,06	1,28
Sjælland...	2,05	2,64	1,74	2,46	3,19	2,02	1,52	2,14	1,18
Bornholm...	2,00	2,25	1,75	2,75	2,75	2,00	1,25	1,50	1,00
Lolland-Falster...	2,11	3,13	1,82	2,64	3,75	2,15	1,67	2,67	1,46
Svendborg Amt.....	2,16	2,70	1,82	2,41	2,94	1,90	1,46	1,90	1,20
Odense —	1,88	2,38	1,65	2,00	3,00	1,75	1,25	1,63	1,13
Fyn...	2,03	2,56	1,74	2,34	2,95	1,88	1,40	1,82	1,18
Øerne...	2,05	2,67	1,75	2,47	3,22	2,01	1,49	2,10	1,20
Vejle Amt.....	2,56	3,02	1,86	2,89	3,28	2,09	1,90	2,20	1,10
Aarhus —	2,59	3,11	1,84	2,79	3,32	1,95	1,95	2,25	1,20
Randers —	2,36	2,86	1,64	2,63	3,00	1,78	1,68	2,15	1,08
Det sydøstl. Jylland.	2,51	3,01	1,78	2,75	3,19	1,91	1,84	2,20	1,14
Aalborg Amt.....	2,25	2,68	1,67	2,92	3,58	2,25	1,50	1,94	0,94
Hjørring —	2,25	2,50	1,75	2,63	2,88	2,00	1,55	1,83	1,00
Thisted —	2,83	3,42	2,25	3,00	3,50	2,38	1,88	2,13	1,25
Det nordlige Jylland	2,47	2,91	1,93	2,86	3,36	2,25	1,61	1,96	1,04
Viborg Amt	1,87	2,25	1,63	2,35	2,83	1,90	1,30	1,92	0,92
Ringkøbing —	2,95	3,10	1,84	3,34	3,41	2,03	2,07	2,34	1,12
Ribe —	3,19	3,50	2,00	3,42	3,78	2,36	2,45	2,65	1,35
Det sydvestl. Jylland	2,78	3,02	1,84	3,20	3,49	2,17	2,04	2,36	1,16
Jylland...	2,58	2,99	1,82	2,98	3,34	2,06	1,86	2,21	1,13
Hele Landet...	2,34	2,85	1,79	2,79	3,29	2,04	1,72	2,16	1,16

Dagløn i 1910. Mænd.

bondens Kost			Efter Opgivelser fra Husmandsforeningerne											
			Arbejdere paa egen Kost						Arbejdere paa Husbondens Kost					
Midlertidige Arbejdere			Faste Arbejdere			Midlertidige Arbejdere			Faste Arbejdere			Midlertidige Arbejdere		
Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.
1,88	2,82	1,33	2,31	3,27	1,71	2,59	3,28	1,78	1,58	2,27	1,09	1,94	2,71	1,33
1,50	3,00	1,25	2,21	2,68	1,70	2,66	3,10	1,93	1,48	2,00	1,04	1,83	2,31	1,30
1,88	2,50	1,50	2,01	2,51	1,61	2,35	2,97	1,81	1,50	2,03	1,08	1,78	2,37	1,28
1,71	2,46	1,46	2,13	2,56	1,69	2,61	3,03	2,00	1,55	2,08	1,17	1,86	2,42	1,42
1,95	2,49	1,56	1,92	2,36	1,60	2,38	2,86	1,83	1,50	1,91	1,14	1,83	2,42	1,42
1,82	2,57	1,46	2,07	2,55	1,65	2,49	3,00	1,88	1,52	2,04	1,11	1,83	2,41	1,36
2,00	2,00	1,25	2,42	2,67	1,83	2,63	3,00	2,25	1,44	1,69	1,00	1,83	2,08	1,25
1,80	2,70	1,48	2,22	3,27	1,77	2,86	3,65	2,08	1,68	2,73	1,27	2,00	2,98	1,50
1,76	2,19	1,38	2,11	2,42	1,69	2,52	2,82	1,99	1,44	1,87	1,15	1,73	2,14	1,34
1,63	2,00	1,25	2,17	2,60	1,78	2,46	2,94	1,95	1,46	1,84	1,17	1,70	2,09	1,33
1,72	2,11	1,33	2,15	2,53	1,75	2,48	2,89	1,97	1,45	1,85	1,17	1,72	2,11	1,34
1,80	2,47	1,43	2,11	2,60	1,69	2,52	3,01	1,92	1,51	1,99	1,13	1,81	2,35	1,35
2,15	2,50	1,30	2,37	2,71	1,70	2,78	3,07	2,01	1,62	1,96	1,08	1,93	2,19	1,27
2,06	2,56	1,36	2,29	2,68	1,63	2,83	3,10	1,84	1,71	2,11	1,12	2,06	2,27	1,25
1,78	2,32	1,21	2,32	2,68	1,50	2,69	2,96	1,93	1,61	2,04	1,07	1,96	2,34	1,25
2,02	2,47	1,30	2,32	2,69	1,66	2,79	3,07	1,92	1,66	2,04	1,10	2,00	2,25	1,26
1,95	2,55	1,15	2,42	2,79	1,65	2,81	3,14	1,90	1,62	1,96	0,95	1,86	2,24	1,15
1,93	2,18	1,25	2,50	2,86	1,60	2,94	3,31	1,92	1,51	2,05	0,99	1,97	2,19	1,17
2,25	2,63	1,36	2,79	3,19	1,88	3,20	3,50	2,05	1,88	2,34	1,01	2,20	2,54	1,14
2,05	2,51	1,25	2,52	2,89	1,70	2,94	3,27	1,95	1,68	2,06	0,97	1,97	2,30	1,15
2,00	2,38	1,38	2,79	3,19	1,78	3,04	3,45	2,02	2,01	2,36	1,16	2,10	2,44	1,24
2,37	2,55	1,28	3,00	3,34	1,83	3,45	3,70	2,02	2,12	2,29	1,04	2,45	2,77	1,14
2,58	2,93	1,48	3,15	3,09	2,09	3,40	3,35	2,22	2,13	2,20	1,20	2,42	2,49	1,37
2,43	2,70	1,37	2,97	3,22	1,88	3,31	3,52	2,09	2,09	2,26	1,12	2,34	2,58	1,25
2,20	2,57	1,32	2,62	2,95	1,75	3,04	3,31	1,99	1,82	2,18	1,07	2,12	2,39	1,22
2,06	2,53	1,36	2,35	2,76	1,72	2,78	3,16	1,96	1,66	2,06	1,10	1,97	2,37	1,28

300 Dages Daglønfortjeneste, og det samlede Vederlag for 300 Dages Arbejde vil herefter under de nævnte Forudsætninger udgøre 680 Kr. Herunder er ikke indbefattet Værdien af Naturalydelseerne. For en Beregning af den gennemsnitlige Værdi af saadanne Ydelser haves kun usikre Holdepunkter; hvis man skønsvis regner med et Beløb af en Snes Kr. pr. Arbejder, skulde den gennemsnitlige Aarsløn for faste Landarbejdere paa egen Kost og med Beskæftigelse hele Aaret igennem altsaa kunne anslaaes til henimod 700 Kr.

Landarbejderlønnen er — ligesom Tyendelønnen — højere i Jylland end paa Øerne. Dette vil nærmere fremgaa af nedenstaaende Uddrag af Tabel 6.

	Efter Landboforen. Opgivelser			Efter Husmands- foren. Opgivelser		
	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
1. Dagløn for faste Arbejdere paa egen Kost:	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Øerne	2,05	2,67	1,75	2,11	2,60	1,69
Jylland	2,58	2,99	1,82	2,62	2,95	1,75
2. Dagløn for faste Arbejdere paa Husbondens Kost:	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Øerne	1,49	2,10	1,20	1,51	1,99	1,13
Jylland	1,72	2,16	1,16	1,66	2,06	1,10

Som det vil ses, er næsten alle Daglønssatserne adskilligt højere i Jylland end paa Øerne. Kun Vinterlønnen synes at være mindst i Jylland.

Ved en Beregning af Aarslønnen paa Øerne og i Jylland er det nødvendigt at tage Arbejdsperiodernes forskellige Længde i de to Hovedlandsdele i Betragtning. Oplysningerne om, i hvor lang Tid der i Almindelighed betales Foraars- og Sommerløn, Høstløn og Vinterløn, har givet følgende Resultat:

	Der betales i Almindelighed		
	Foraars- og Sommerløn	Høstløn	Vinterløn
Øerne	135 Dage	35 Dage	130 Dage
Jylland	130 —	45 —	135 —

Beregnes nu paa samme Maade som ovenfor Lønnen i 300 Arbejdsdage, med Tillæg af 5 pCt. for Akkord, faas følgende Gennemsnitsbeløb for faste Landarbejdere paa egen Kost:

Øerne	630 Kr.
Jylland	750 —

Herefter skulde Aarslønnen være ca. 120 Kr. højere i Jylland end paa Øerne.

Inden for de enkelte Amter varierer Lønnen naturligvis endnu stærkere. Her skal kun nævnes, at Foraars- og Sommerlønnen er opgjort til ca. 3 Kr. 15 Øre i Ribe Amt, ca. 3 Kr. i Ringkøbing Amt og ca. 2 Kr. 80 Øre i Thisted Amt, medens den i Odense og Præstø Amter ikke naar over 2 Kr. og i Holbæk Amt endog er en Ubetydelighed under 2 Kr. pr. Dag.

Forskellen mellem Daglønsatserne for Arbejdere paa egen og paa Husbondens Kost er efter Landboforeningernes Opgivelser 62, 69 og 63 Øre, henholdsvis for Sommer-, Høst- og Vinterløn, efter Husmandsforeningernes 69, 70 og 62 Øre.

Af de indsamlede Specialoplysninger om den til hver enkelt Landarbejder udbetalte Dagløn fremgaar det, at Daglønnen er lavere for de gamle Landarbejdere end for de unge. Som Eksempel herpaa meddeles nedenstaaende Oversigt, der angiver Gennemsnitsdaglønnen for faste Landarbejdere paa Gaarde med over 12 Tdr. Hartkorn.

Gennemsnitlig Dagløn for Arbejdere paa egen Kost:	Foraar og Sommer Kr.	Høst Kr.	Vinter Kr.
25—50 Aar.	2,18	2,68	1,95
50—60 —	1,89	2,42	1,64
60 Aar og derover	1,70	1,91	1,55
Arbejdere paa Husbondens Kost:			
25—50 Aar.	1,62	1,81	1,16
50—60 —	1,40	1,87	1,04
60 Aar og derover	1,29	1,93	1,06

Det samme Forhold genfindes i øvrigt ogsaa ved Bøndergaardene (fra 1—12 Tdr. Hrtk.). Af Materialet synes det at fremgaa, at den Dagløn, der betales Landarbejderne paa de smaa og de store Gaarde, er omtrent ens; for nogle Aldersklasser er

Daglønningen størst paa de smaa Gaarde, for andre er den størst paa de store; i Regelen er Forskellen dog kun nogle faa Øre.

Paa samme Maade som foran for Tyendelønnens Vedkommende har man nedenfor foretaget en Sammenstilling af den beregnede aarlige Gennemsnitsfortjeneste (Løn for 300 Arbejdsdage) for faste Daglejere i Aarene 1872, 1892, 1897, 1905 og 1910¹⁾.

Den beregnede gennemsnitlige Aarsfortjeneste for faste Daglejere udgjorde for:

	Arbejdere paa egen Kost	Arbejdere paa Husbondens Kost
1872.....	407 Kr.	216 Kr.
1892.....	486 -	315 -
1897.....	534 -	345 -
1905.....	593 -	409 -
1910.....	689 -	489 -

Den absolutte Stigning i Aarsfortjenesten fra 1872 til 1910 er, som det vil ses, omtrent lige stor for begge Grupper af Arbejdere, nemlig for Arbejdere paa egen Kost 282 Kr., for Arbejdere paa Husbondens Kost 273 Kr. — Lønnen for faste Daglejere paa egen Kost er efter de anførte Tal fra 1905 til 1910 steget med henimod 100 Kr. eller med ca. 16 pCt., en Stigning der er noget mindre end Tyendelønnens (indbefattet Kostværdien) i det samme Tidsrum. Siden Begyndelsen af 1870'erne er Lønnen for Arbejdere paa egen Kost steget med 69 pCt.

2. Midlertidige mandlige Arbejdere.

De i det foregaaende Afsnit omhandlede faste Daglejere vil man for største Delen finde paa de store Gaarde. Paa Bønder-

¹⁾ Jfr. de i Noten S. 7 anførte Kilder. En ringe Uoverensstemmelse i Beregningsmaaden fremkommer derved, at der ved Opgørelserne for 1872 og 1892 er medtaget et beregnet Beløb for Værdien af Naturalier, der ydedes som Tillæg til Pengelønnen. Da saadanne Ydelser imidlertid ved de senere Undersøgelser ikke var af saadan Betydning, at deres Medtagelse eller Udeladelse kunde øve nogen næneværdig Indflydelse paa Gennemsnitstallene, vil den nævnte Uoverensstemmelse i Beregningsmaaden være uden større Betydning for Sammenligningens Resultat. Dernæst er der ved Udregningen af Aarslønnen for 1910 benyttet andre Tal for det Antal Dage, hvori der betales Foraars- og Sommerløn, Høstløn og Vinterløn, nemlig henholdsvis 130, 45 og 125 Dage, imod tidligere 110, 40 og 150 Dage. Paa den anden Side er der for 1910 kun beregnet et Tillæg af 5 pCt. som Merfortjenesten ved Akkord, mod tidligere 10 pCt. Disse to forskellige Beregningsmaader vil imidlertid paa det nærmeste opveje hinanden.

gaardene anvendes derimod, foruden faste Tjenestefolk, i Regelen kun ekstraordinær Arbejdskraft i den travleste Tid, og Bondebrugenes Daglejere vil man derfor i Regelen kunne betegne som midlertidige. Denne Regel har ganske vist mange Undtagelser, navnlig i den Retning, at ogsaa større Gaarde benytter midlertidige Daglejere, men trods alle Undtagelser kan det dog fastslaaes, at Regelen er til Stede. Af de indsamlede Specialoplysninger fremgaar det ogsaa, at kun 14 pCt. af de smaa Gaardes Daglejere var «faste», af de store Gaardes derimod omtrent 64 pCt.

Tabel 6 (Side 16—17) giver en Oversigt over den for de enkelte Amter og Landsdele beregnede Gennemsnitsdagløn for midlertidige mandlige Daglejere i 1910. Det vil ses af Tabellen, at den gennemsnitlige Dagløn udgjorde for hele Landet:

	Arbejdere paa egen Kost			Arbejdere paa Husbondens Kost		
	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Efter Landboforen. Opgivelser	2,79	3,29	2,04	2,06	2,53	1,36
Efter Husmandsforen. —	2,78	3,16	1,96	1,97	2,37	1,28

Daglønnen for midlertidige Landarbejdere paa egen Kost er herefter ca. 2³/₄ Kr. for Foraar og Sommer, 3¹/₄ Kr. i Høsten og 2 Kr. om Vinteren. Paa Gaardens Kost er Gennemsnitsdaglønnen 2 Kr. for Foraar og Sommer, 2¹/₂ Kr. for Høsten og 1¹/₃ Kr. for Vinteren. Lønnen er noget højere i Jylland end paa Øerne.

Lønnen er for de midlertidige Daglejere noget højere end for de faste. For Landet som Helhed finder man, at de midlertidige Arbejdere tjener følgende Beløb mere end de faste:

	Arbejdere paa egen Kost			Arbejdere paa Husbondens Kost		
	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
	Øre	Øre	Øre	Øre	Øre	Øre
Efter Landboforen. Opgivelser	45	44	25	34	37	20
Efter Husmandsforen. —	43	40	24	31	31	18

De midlertidige Landarbejderes Dagløn er altsaa i de fleste Tilfælde 30—40 Øre højere end de faste Arbejderes Dagløn.

Hvad foran er anført om Lønnen for faste Arbejdere i de forskellige Aldersklasser gælder i alt væsentligt ogsaa for de midlertidige Arbejdere; de unge og midaldrende er gennemgaaende bedre lønnede end de gamle.

Til Sammenligning af de midlertidige Daglejeres Løn i 1910 og 1905 skal anføres nedenstaaende Oversigt, der angiver Lønnen for Landet under eet paa de to Tidspunkter. Lønsatserne er beregnede som Gennemsnittet af Landboforeningernes og Husmandsforeningernes Opgivelser.

Den gennemsnitlige Dagløn udgjorde for:

	Midlertidige Arbejdere paa egen Kost			Midlertidige Arbejdere paa Husbondens Kost		
	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
		Kr.	Kr.		Kr.	Kr.
1905.....	2,29	2,74	1,68	1,62	2,02	1,10
1910.....	2,79	3,23	2,00	2,02	2,45	1,32
Stigning						
1905—1910.....	0,50	0,49	0,32	0,40	0,43	0,22

Som det vil ses, er Sommer- og Høstlønnen steget med 40—50 Øre, Vinterlønnen med et noget mindre Beløb, 20—30 Øre. I Gennemsnit er Lønnen steget med ca. en Femtedel. I Tiden fra 1897 til 1905 var Lønningerne ogsaa stigende, men dog langt fra i saa stærk en Grad som i de sidste Aar, i Regelen med en 20—30 Øre eller med godt 10 pCt.

3. Kvindelige Arbejdere.

For de kvindelige Arbejders Vedkommende vil det ogsaa være nødvendigt at skelne mellem faste og midlertidige. Sondringen herimellem er dog mindre skarp end for de mandlige Landarbejders Vedkommende. Ved faste kvindelige Arbejdere har man vistnok i Regelen forstaaet saadanne, der er gifte med fast ansatte Tjenestehusmænd, og som gør Arbejde paa Gaarden. Men selv for den faste Daglejerske vil der kun undtagelsesvis være regelmæssigt Arbejde hele Aaret rundt. Man har derfor heller ikke fundet det rigtigt at opstille nogen Beregning over de

kvindelige Daglejeres Aarsfortjeneste, men kun meddelt Daglønsatserne for de tre Aarstider.

I Tabel 7 (Side 24—25) findes der udførlige Oplysninger om de kvindelige Daglejeres Gennemsnitsdagløn i Landets enkelte Dele, beregnet saavel efter Oplysningerne fra Landboforeningerne som fra Husmandsforeningerne. Paa Grundlag af denne Tabel anføres nedenstaaende Oversigt over faste kvindelige Arbejders Gennemsnitsløn for hele Landet under eet:

	Faste Arbejdersker paa egen Kost			Faste Arbejdersker paa Husbondens Kost		
	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Efter Landboforen. Opgivelser	1,63	1,96	1,28	1,16	1,45	0,90
Efter Husmandsforen. —	1,63	1,99	1,23	1,10	1,45	0,81

Det vil ses, at der for de kvindelige Arbejders Vedkommende ikke er stor Forskel mellem Landboforeningernes og Husmandsforeningernes Opgivelser. I Gennemsnit er Daglønnen for faste Arbejdersker paa egen Kost i Foraaret og Sommeren $1\frac{2}{3}$ Kr., i Høsten 2 Kr. og om Vinteren $1\frac{1}{4}$ Kr. For Arbejdersker paa Husbondens Kost er Daglønnen i Regelen 50 Øre mindre.

I Jylland er den gennemsnitlige Dagløn for Kvinder en Del højere end paa Øerne, hvilket falder godt i Traad med, hvad der foran er anført for Tjenestefolkenes og de mandlige Daglejeres Vedkommende. Paa Øerne synes Daglønnen i Københavns Amt at være højere end i de fleste andre Amter.

De midlertidige Arbejderskers Dagløn er noget højere end de fastes, hvilket ogsaa var Tilfældet for de mandlige Arbejders Vedkommende. Forskellen er dog kun temmelig ubetydelig — sjældent mere end en Snes Øre —, hvilket formentlig staar i Forbindelse med, at Grænsen mellem faste og midlertidige Arbejdersker er ret flydende.

Til Sammenligning af Daglønnen nu og i 1905 skal anføres omstaaende Tal (S. 26), der angiver Gennemsnittet af Landboforeningernes og Husmandsforeningernes Opgivelser:

Tabel 7. Landarbejderes

	Efter Opgivelser fra Landboforeningerne								
	Kvindelige Arbejdere paa egen Kost						Kvindelige paa Husbon-		
	Faste kvindelige Arbejdere			Midlertidige kvindelige Arbejdere			Faste kvindelige Arbejdere		
	Fornaar og Sommer	Høst	Vinter	Fornaar og Sommer	Høst	Vinter	Fornaar og Sommer	Høst	Vinter
Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	
Amt og Landsdele									
Københavns Amt	1,50	2,00	1,50	1,65	2,18	1,65	1,00	1,50	1,00
Frederiksborg —	1,50	2,00	1,13	1,50	2,00	1,50	—	—	—
Holbæk —	1,50	1,75	1,25	1,50	2,00	1,50	1,00	1,38	1,00
Sorø —	1,30	1,63	1,08	1,67	2,08	1,25	1,00	1,38	1,00
Præstø —	1,63	1,75	1,23	2,13	2,08	1,50	1,23	1,33	0,97
Sjælland...	1,46	1,77	1,20	1,73	2,09	1,48	1,08	1,38	0,99
Bornholm...	1,50	1,65	1,30	1,65	1,90	1,45	0,85	1,00	0,65
Lolland-Falster...	1,50	1,79	1,50	1,63	2,06	1,63	1,13	1,56	1,00
Svendborg Amt.....	1,38	1,67	1,13	1,45	1,95	1,13	1,00	1,33	0,88
Odense —	1,38	1,78	1,13	1,50	2,00	1,50	1,00	1,50	1,00
Fyn...	1,38	1,73	1,13	1,47	1,96	1,25	1,00	1,38	0,92
Øerne...	1,45	1,76	1,22	1,66	2,04	1,45	1,05	1,38	0,95
Vejle Amt.....	1,20	1,87	1,20	1,95	2,33	1,50	1,13	1,50	0,75
Aarhus —	2,06	2,37	1,55	2,20	2,55	1,70	1,39	1,66	1,00
Randers —	1,75	2,08	1,13	1,85	2,20	1,25	1,02	1,33	0,81
Det sydøstl. Jylland.	1,76	2,15	1,34	2,01	2,37	1,50	1,22	1,52	0,90
Aalborg Amt.....	2,00	2,50	1,50	2,25	2,75	1,75	1,25	1,67	1,00
Hjørring —	1,58	1,95	1,00	1,70	2,08	1,25	1,00	1,38	0,75
Thisted —	2,00	3,00	—	2,00	3,00	2,00	1,50	2,00	—
Det nordlige Jylland	1,79	2,35	1,25	1,91	2,48	1,67	1,21	1,63	0,92
Viborg Amt.....	1,33	1,63	1,13	1,60	2,10	1,20	1,00	1,38	0,80
Ringkøbing —	2,00	2,13	1,50	2,12	2,23	1,53	1,33	1,44	0,78
Ribe —	1,75	2,00	1,25	2,00	2,10	1,58	1,17	1,25	0,75
Det sydvestl. Jylland	1,74	1,97	1,32	1,99	2,15	1,51	1,21	1,36	0,78
Jylland...	1,76	2,13	1,33	1,99	2,29	1,53	1,22	1,49	0,86
Hele Landet...	1,63	1,96	1,28	1,86	2,20	1,49	1,16	1,45	0,90

Dagløn i 1910. Kvinder.

Arbejdere dens Kost			Efter Opgivelser fra Husmandsforeningerne												
			Kvindelige Arbejdere paa egen Kost						Kvindelige Arbejdere paa Husbondens Kost						
			Midlertidige kvindelige Arbejdere			Faste kvindelige Arbejdere			Midlertidige kvindelige Arb. jdere			Faste kvindelige Arbejdere			Midlertidige kvindelige Arbejdere
Fornær og Sommer	Høst	Vinter	Fornær og Sommer	Høst	Vinter	Fornær og Sommer	Høst	Vinter	Fornær og Sommer	Høst	Vinter	Fornær og Sommer	Høst	Vinter	
Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.	Kr.Ø.
1,17	1,60	1,17	1,78	2,22	1,32	1,70	2,30	1,50	1,13	1,68	0,92	1,20	1,72	1,00	
1,25	1,50	1,00	1,40	1,71	1,13	1,53	1,93	1,27	0,96	1,28	0,75	1,14	1,46	0,93	
1,25	1,50	1,00	1,35	1,65	1,06	1,49	1,89	1,22	0,93	1,23	0,78	1,12	1,47	0,91	
1,17	1,58	1,13	1,45	1,82	1,13	1,73	2,08	1,32	1,01	1,40	0,79	1,19	1,57	0,91	
1,44	1,63	1,17	1,32	1,67	1,06	1,40	1,73	1,09	0,99	1,35	0,72	1,18	1,50	0,98	
1,27	1,59	1,13	1,42	1,76	1,11	1,55	1,92	1,25	0,99	1,36	0,78	1,16	1,52	0,94	
1,00	1,25	0,80	1,92	2,17	1,50	1,92	1,92	—	1,13	1,50	0,88	1,15	1,34	0,83	
1,12	1,56	1,00	1,50	2,10	1,09	1,56	2,31	1,17	1,02	1,57	0,83	1,28	1,89	0,97	
1,00	1,40	0,80	1,49	1,82	1,27	1,72	1,99	1,38	1,10	1,38	0,92	1,26	1,53	1,02	
1,08	1,58	0,92	1,68	2,13	1,31	1,92	2,88	1,48	1,13	1,52	0,91	1,34	1,76	1,08	
1,05	1,49	0,87	1,61	2,02	1,30	1,83	2,24	1,44	1,12	1,48	0,91	1,30	1,66	1,06	
1,19	1,54	1,02	1,50	1,88	1,17	1,65	2,05	1,30	1,04	1,42	0,83	1,21	1,57	0,97	
1,33	1,70	0,95	1,65	1,96	1,25	1,81	2,17	1,41	1,11	1,36	0,82	1,27	1,52	0,85	
1,57	1,89	1,18	1,59	1,95	1,14	1,82	2,13	1,35	1,12	1,48	0,83	1,26	1,56	0,93	
1,13	1,56	0,94	1,75	2,15	1,40	1,88	2,08	1,41	1,12	1,45	0,90	1,25	1,54	1,00	
1,38	1,74	1,05	1,63	1,98	1,22	1,82	2,14	1,39	1,12	1,41	0,84	1,26	1,54	0,90	
1,13	1,63	1,00	1,73	2,18	1,35	2,02	2,44	1,60	1,08	1,47	0,78	1,20	1,63	0,96	
1,13	1,50	1,00	1,78	2,07	1,17	1,94	2,38	1,44	1,07	1,51	0,71	1,31	1,68	0,91	
1,63	2,00	1,50	1,89	2,30	1,39	2,18	2,64	1,71	1,18	1,63	0,82	1,38	1,87	1,06	
1,29	1,75	1,13	1,78	2,19	1,32	2,05	2,48	1,59	1,10	1,49	0,77	1,29	1,71	0,97	
1,25	1,50	1,00	1,75	2,18	1,34	2,00	2,35	1,50	1,21	1,54	0,79	1,31	1,62	0,92	
1,29	1,47	0,83	1,94	2,27	1,31	2,07	2,38	1,44	1,18	1,44	0,64	1,30	1,54	0,83	
1,42	1,54	1,06	2,16	2,20	1,42	2,29	2,29	1,59	1,46	1,55	0,78	1,42	1,50	0,83	
1,36	1,51	0,97	1,92	2,22	1,35	2,10	2,35	1,50	1,25	1,51	0,74	1,34	1,55	0,86	
1,35	1,65	1,03	1,78	2,13	1,30	2,00	2,32	1,49	1,16	1,48	0,78	1,30	1,60	0,91	
1,29	1,61	1,03	1,63	1,99	1,23	1,90	2,18	1,39	1,10	1,45	0,81	1,25	1,58	0,94	

Den gennemsnitlige Dagløn udgjorde for :

	Faste Arbejdere paa egen Kost			Faste Arbejdere paa Husbondens Kost		
	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1905.....	1,40	1,70	1,08	0,96	1,21	0,68
1910.....	1,63	1,98	1,26	1,13	1,45	0,85
Stigning						
1905—1910.....	0,23	0,28	0,18	0,17	0,24	0,17

Som det vil ses, er Lønnen ogsaa her steget ikke ubetydeligt i de senere Aar. En fast Daglejerske (paa egen Kost), som arbejder 130 Sommerdage, 45 Høstdage og 125 Vinterdage, vil med Lønsatserne for 1905 tjene gennemsnitlig 131 Øre om Dagen; med Lønsatserne for 1910 vil den gennemsnitlige Dagløn være 153 Øre om Dagen, og Lønnen er saaledes i Løbet af de 5 Aar steget med 17 pCt. eller meget nær i samme Forhold som Lønnen for faste mandlige Arbejdere paa egen Kost (jfr. foran S. 20). Fra 1897 til 1905 steg de kvindelige Arbejders Løn med 12 pCt.

4. Akkordarbejde i Landbruget.

Som det vil ses af det aftrykte Spørgeskema, er der foruden om Daglønnen ogsaa blevet indhentet Oplysninger om Anvendelsen af Akkordarbejde.

Der foreligger Oplysninger om den udbetalte Løn i Landbrugsaaet 1909—10 for 261000 Arbejdsdage. Af disse betaltes der Akkordløn for 36000 Dage eller for ca. 14 pCt. af det hele Antal Arbejdsdage. Arbejde paa Akkord synes at være noget mere almindeligt i Jylland end paa Øerne, idet der i Jylland betaltes Akkordløn for 16 pCt. af Arbejdsdagene og paa Øerne for 13 pCt. Anvendelsen af Akkordarbejde er mere almindelig paa Bøndergaardene (1—12 Tdr. Hrtk.) end paa de store Gaarde (over 12 Tdr.). Paa Bøndergaardene arbejdedes der i Gennemsnit paa Akkord i 19 pCt. af det hele Antal Arbejdsdage (18 pCt. paa Øerne,

20 pCt. i Jylland), medens der paa de større Gaarde kun arbejdedes paa Akkord i 12 pCt. af Dagene (11 pCt. paa Øerne og 14 pCt. i Jylland). Betaling efter Akkord er hyppigst i Foraars- og Sommeren (15 pCt. af Arbejdsdagene), medens Akkord i Høsten anvendtes for 13 pCt. af Dagene og i Vintertiden for 12 pCt. af Dagene.

Fortjenesten ved Arbejde paa Akkord er adskilligt større end Fortjenesten ved Arbejde paa Dagløn. Det viser sig saaledes, at den gennemsnitlige daglige Fortjeneste ved Akkord i Foraaret og Sommeren for de faste Daglejere paa egen Kost er 50 Øre højere end Fortjenesten efter Dagløn, i Høsten er Fortjenesten ved Akkord 1 Kr. 40 Øre højere og om Vinteren 80 Øre højere pr. Dag. I Gennemsnit er Fortjenesten ved Akkord 33 pCt. højere end ved Arbejde paa Dagløn.

III. Arbejdstiden.

I Tabel 8 (S. 28—29) er meddelt en Række Data til Oplysning om Arbejdstiden i Landbruget i de forskellige Dele af Landet, beregnede paa Grundlag af de fra Landbo- og Husmandsforeningerne indsendte skønsmæssige Opgivelser. Nettoarbejdstiden, d. v. s. den samlede Arbejdsdag med Fradrag af den Tid, der medgaar til Maaltids- og Hvilepavser, var for hele Landet under eet:

	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
Efter Landboforen. Opgivelser	10,0 Timer	10,2 Timer	8,4 Timer
Efter Husmandsforen. —	10,5 —	10,8 —	8,7 —

Som det vil ses, er Nettoarbejdstiden i Gennemsnit henimod $\frac{1}{2}$ Time længere efter Husmandsforeningernes end efter Landboforeningernes Opgivelser. Med runde Tal kan den daglige Arbejdstid herefter ansættes til godt 10 Timer om Foraaret og Sommeren, $10\frac{1}{2}$ Time i Høsten og $8\frac{1}{2}$ Time om Vinteren.

Tabel 8. Arbejdstiden i Landbruget

	Efter Opgivelser fra Landboforeningerne								
	Bruttoarbejdstid			Hviletid			Nettoarbejdstid		
	Fornaar og Sommer	Høst	Vinter	Fornaar og Sommer	Høst	Vinter	Fornaar og Sommer	Høst	Vinter
Amters og Landsdele	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer
Københavns Amt	12,8	13,0	10,3	2,5	2,5	1,5	10,3	10,5	8,8
Frederiksborg —	13,0	13,0	9,7	2,5	2,5	1,5	10,5	10,5	8,2
Holbæk —	12,9	13,0	10,1	2,6	2,6	1,6	10,3	10,4	8,5
Sorø —	12,5	12,7	9,7	2,6	2,7	1,7	9,9	10,0	8,0
Præstø —	12,4	12,7	10,0	2,1	2,1	1,4	10,3	10,6	8,6
Sjælland...	12,7	12,8	9,9	2,5	2,5	1,6	10,2	10,3	8,3
Bornholm...	13,0	13,0	10,0	2,5	2,5	2,0	10,5	10,5	8,0
Lolland-Falster...	12,4	12,4	10,4	2,2	2,0	1,4	10,2	10,4	9,0
Svendborg Amt	11,8	12,0	9,6	2,5	2,2	1,3	9,3	9,8	8,3
Odense —	12,5	12,7	10,0	2,5	2,1	1,5	10,0	10,6	8,5
Fyn...	12,1	12,3	9,8	2,5	2,2	1,4	9,6	10,1	8,4
Øerne...	12,5	12,7	10,0	2,4	2,3	1,5	10,1	10,4	8,5
Vejle Amt	12,1	12,3	9,3	2,4	2,6	1,1	9,7	9,7	8,2
Aarhus —	12,6	12,6	9,1	2,6	2,4	1,2	10,0	10,2	7,9
Randers —	12,2	12,3	9,6	2,4	2,5	1,1	9,8	9,8	8,5
Det sydøstl. Jylland.	12,3	12,5	9,3	2,5	2,5	1,1	9,8	10,0	8,2
Aalborg Amt	12,6	13,2	9,8	2,6	2,6	1,0	10,0	10,6	8,8
Hjørring —	12,0	12,0	9,3	2,8	2,8	1,5	9,2	9,2	7,8
Thisted —	12,0	12,0	9,6	2,6	2,4	1,2	9,4	9,6	8,4
Det nordlige Jylland	12,3	12,5	9,6	2,6	2,5	1,2	9,7	10,0	8,4
Viborg Amt	13,0	13,0	10,0	2,7	2,7	1,0	10,3	10,3	9,0
Ringkøbing —	13,5	13,7	9,8	3,1	2,9	1,4	10,4	10,8	8,4
Ribe —	12,7	13,1	9,6	2,8	3,0	1,5	9,9	10,1	8,1
Det sydvestl. Jylland	13,1	13,3	9,7	2,9	2,9	1,4	10,2	10,4	8,3
Jylland...	12,6	12,8	9,5	2,7	2,7	1,2	9,9	10,1	8,3
Hele Landet...	12,6	12,7	9,7	2,6	2,5	1,3	10,0	10,2	8,4

i 1910.

Efter Opgivelser fra Husmandsforeningerne								
Bruttoarbejdstid			Hviletid			Nettoarbejdstid		
Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer
13,4	13,2	10,3	2,4	2,3	1,6	11,0	10,9	8,7
12,8	13,2	11,6	2,2	2,3	1,3	10,6	10,9	10,3
13,0	13,1	10,1	2,3	2,3	1,2	10,7	10,8	8,9
12,9	13,1	10,2	2,4	2,3	1,3	10,5	10,8	8,9
12,5	12,6	9,7	2,1	2,1	1,3	10,4	10,5	8,4
12,8	13,0	10,0	2,3	2,3	1,3	10,5	10,7	8,7
12,8	13,0	10,0	2,7	2,8	1,8	10,1	10,2	8,2
12,5	12,8	10,3	2,3	2,1	1,4	10,2	10,7	8,9
13,0	13,2	10,4	2,5	2,4	1,3	10,5	10,8	9,1
12,9	13,1	10,2	2,6	2,5	1,4	10,3	10,6	8,8
12,9	13,1	10,3	2,5	2,5	1,3	10,4	10,6	9,0
12,9	13,0	10,1	2,4	2,3	1,4	10,5	10,7	8,7
12,7	12,6	9,5	2,4	2,3	1,0	10,3	10,3	8,5
12,5	12,9	9,4	2,4	2,4	1,1	10,1	10,5	8,3
12,8	13,2	9,6	2,6	2,6	1,3	10,2	10,6	8,3
12,6	12,8	9,5	2,4	2,4	1,1	10,2	10,4	8,4
13,3	13,9	10,1	2,6	2,6	1,2	10,7	11,3	8,9
13,2	13,6	9,8	2,6	2,6	1,1	10,6	11,0	8,7
12,9	13,7	9,6	2,6	2,3	1,1	10,3	11,4	8,5
13,2	13,8	9,9	2,6	2,5	1,1	10,6	11,3	8,8
13,1	13,7	9,7	2,5	2,7	1,1	10,6	11,0	8,6
13,2	13,4	9,3	2,7	2,7	1,2	10,5	10,7	8,1
13,2	13,3	9,9	2,5	2,5	1,2	10,7	10,8	8,7
13,2	13,5	9,6	2,6	2,6	1,2	10,6	10,9	8,4
13,0	13,4	9,7	2,5	2,5	1,1	10,5	10,9	8,6
12,9	13,2	9,9	2,4	2,4	1,2	10,5	10,8	8,7

Nettoarbejdstiden synes at være lidt længere paa Øerne end i Jylland.

Hviletiden, som om Sommeren i Regelen bestaar af $\frac{1}{2}$ Times Op- hold til Maaltiderne For- middag og Eftermiddag og 1 à 2 Timers Hvil om Middagen, og om Vinteren af en Mellem- maaltidspavse og et noget kortere Middagshvil end om Sommeren, udgør — som det vil ses af Ta- bellen — for hele Lan- det i Gennemsnit ca. $2\frac{1}{2}$ Time om Sommeren (noget længere om For- aaret og Sommeren end i Høsten) og henimod $1\frac{1}{3}$ Time om Vinteren. Hviletiden er om For- aaret og Sommeren noget længere i Jylland end paa Øerne, medens den om Vinteren er længst paa Øerne.

Til Sammenligning af Nettoarbejdstidens Læng- de i 1897, 1903 og 1910 skal meddeles føl- gende Oversigt:

Den daglige Arbejdstid udgjorde
efter Landboforeningernes Opgivelser:

		Øerne	Jylland	
Sommer	{	1897	10 ¹ / ₂ à 11	11
		1905	10 ¹ / ₂	10
		1910	10 à 10 ¹ / ₂	10
Vinter	{	1897	9	9
		1905	8 ¹ / ₂	8 à 8 ¹ / ₂
		1910	8 ¹ / ₂	8 à 8 ¹ / ₂

Medens Arbejdstiden i Landbruget blev ikke saa lidt forkortet i Tiden mellem 1897 og 1905, paa Øerne med ¹/₂ Time daglig og i Jylland med henimod 1 Time, synes der i de sidst forløbne 5 Aar kun at have været en ganske ringe Nødgang i Arbejdsdagens Længde.

Résumé en français.

Pour constater le salaire des ouvriers agricoles le Bureau expédia, dans l'automne de 1910, des formulaires questionnaires à toutes les sociétés agronomiques et à celles des petits paysans, s'adressant ainsi et aux patrons et aux ouvriers, afin de connaître le salaire ordinaire des domestiques et des journaliers. Réponse a été donnée par 98 des 115 sociétés agronomiques du pays, et par 460 des 731 sociétés de petits paysans, ainsi que par env. 800 agriculteurs particuliers. Par ces derniers renseignements fournis au Bureau, le salaire de 7000 ouvriers agricoles a été constaté.

Pour les ouvriers domestiques le salaire moyen annuel est de 365 c.; dont salaire d'été, 239 c.; salaire d'hiver, 126 c. La valeur annuelle de la nourriture peut être estimée à 263 c.; ce qui mène à une récompense totale de 628 c. à un ouvrier domestique rural. Le salaire des domestiques féminines fait une paye annuelle moyenne de 220 c. (s. d'été, 129 c.; s. d'hiver, 91 c.); la nourriture peut être évaluée à 228 c.; la récompense totale serait donc de 448 c.

En 1905 la paye d'un ouvrier domestique était de 279 c.; celle d'une ouvrière domestique était de 173 c.; l'accroissement est donc d'un tiers pour les domestiques agricoles; d'un quart au bas mot pour les servantes. En comprenant la nourriture, l'accroissement des cinq dernières années se réduit à une augmentation se trouvant entre un quart et un tiers pour les deux sexes.

Pour un ouvrier rural fixe se nourrissant lui-même le salaire moyen par jour au printemps et en été est de $2\frac{1}{3}$ c., lors de la récolte de $2\frac{3}{4}$ c., en hiver à peu près $1\frac{3}{4}$ c. La paye aux ouvriers nourris par le patron est de $1\frac{2}{3}$ c. au printemps et en été; de 2 c. au bas mot pendant la récolte; de 1 c. au bas mot en hiver.

En supposant du travail pendant toute l'année on trouve que la récompense annuelle du journalier fixe se nourrissant lui-même (en comprenant diverses prestations en nature p. ex. logis, pâturage pour une vache, transport de combustible etc.) s'approche de 700 c. De 1905 à 1910 le salaire s'est agrandi de 100 c.

Le salaire des journaliers temporaires se nourrissant eux-mêmes est ordinairement plus élevé que celui des j. fixes; le salaire de printemps et d'été des j. temp. étant d'env. $2\frac{3}{4}$ c.; celui de récolte, de $3\frac{1}{4}$ c.; celui d'hiver, de 2 c.; soit ordinairement de 30 à 40 öre de plus que le salaire des ouvriers fixes.

Le salaire par jour des ouvrières fixes (se nourrissant elles-mêmes) est au printemps et en été de $1\frac{2}{3}$ c.; pendant la récolte, de 2 c.; en hiver, de $1\frac{1}{4}$ c.

Le salaire des ouvrières nourries par le patron est ordinairement moindre de 50 öre.

Le travail à la tâche n'est pas répandu dans l'agriculture. Seulement quelque 14 0/0 des jours de travail on paie à la tâche; on emploie plutôt le travail à la tâche dans les petites fermes que dans les grandes propriétés. La paye à la tâche a lieu surtout au printemps et en été (15 0/0 des jours de travail); pendant la récolte, 13 0/0 des jours; en hiver, 12 0/0 des jours.

En moyenne par le travail à la tâche on gagne 33 0/0 de plus que par le travail par jour.

La durée nette moyenne du travail est de 10 à $10\frac{1}{2}$ heure au printemps et en été; de $10\frac{1}{2}$ h., pendant la récolte; de $8\frac{1}{2}$ h., en hiver. La durée du travail ayant été assez abrégée de 1897 à 1905, n'a subi qu'une faible diminution depuis 1905.

Bilag I. Skema til Landboforeningerne og Husmandsforeningerne
(Skønsgivelser).

A. Tyende.

Hvor meget udgør den **almindeligste** halvårlige Løn for et voksent **mandligt** Tyende?

Sommer-Løn: Kr.

Vinter-Løn: —

Hvor meget udgør den **almindeligste** halvårlige Løn for et voksent **kvindeligt** Tyende?

Sommer-Løn: Kr.

Vinter-Løn: —

Hvor meget kan Kosten pr. Dag ansættes til:

for Karle

for Piger

Bemærkninger (til A. Tyende):

B. Daglejere.

	Den almindeligste Dagløn for											
	Mænd						Kvinder					
	Foraar og Sommer		Høst		Vinter		Foraar og Sommer		Høst		Vinter	
	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
1. Paa egen Kost:												
a. Faste Arbejdere												
b. Midlertidige Arbejdere.												
2. Paa Hushondens Kost:												
a. Faste Arbejdere												
b. Midlertidige Arbejdere.												

Hvor lang Tid af Aaret betales i Almindelighed:

Foraars- og Sommerløn:

Høstløn:

Vinterløn:

Den almindeligste Arbejdstid (Hviletiden medregnet) er	{	Foraar og Sommer	Timer
		Høst	Timer
		Vinter	Timer
Den samlede Hviletid i Dagens Løb er.....	{	Foraar og Sommer	Timer
		Høst	Timer
		Vinter	Timer

Bemærkninger. (Her anføres bl. a., om det er almindeligt, at Daglejere, foruden Pengelønnen, modtager Naturalydelse som frit Hus, Mælk, Græsning til Kreaturer o. l., og da i hvilket Omfang).

